

PIARRES LARZABAL

ABERTZALE, IDAZLE, APEZ ZENA

Herria, (1988-1-21) *aldizkaritik jasoa*

Euskaldun aintzek, mugaren bi aldeetan, badakite nor zen Piarres Larzabal Zokoko jaun ertora, izenez eta aditez bederen. Kasetek eta afixek bere ikasia zuketean izen hori: zenbat aldiz ez dute haren antzerkien berri eman eta zenbat herritan!

Bera ez hanbat ibiltzale, bereziki eritasuneko azken zazpi zortzi urteetan, ez eta ere lehenago, zenbat eta zenbatek ez diote ordea Zokorat, bere herri eta etxerat bisita egin! Azken hau izan da halere, nahiz doluz goibeldua, hunkigarriena: ortzegunean, urtarrilaren 14ean, sei zazpi ehun jende eskaini dioten ehortz omenaldia, meza nausi eder batekin.

Aroa eta denak alde ziren neguko goiz ezti hortan, apez abertzale baten biziko borroka ez hain eztiaren omendatzeko.

Azkaindar semea

Bere sort herriari aski hurbil ereman ditu Larzabalek azken 36-37 urteak. Azkainen sortu zen Piarres, Larruna mendiaren pentokan 1915eko maiatzaren 7an. Geroztik, beti maite ukanen du, on deno, Ixabeleneko lur harritsu xuhurreri agur baten doa etortzea, ala etxeko maitatuerei ala haurreko orroitzapen sanoeri buruz.

Sanoa baita putikoa. Den hura haatik ez sekulan beretzat baina besteren oneko. Goizik entzunik elizaren eta herritarren deia, horien bien zerbitzuko dugu Jaungoikoaren apez 24 urtetan eta Hazparnerat bikario izendatua.

Baina gerla hastera doa: buru oneko apez gazte eta bere gisan pilotari lotzalea zenak behar du joan, denak utzirik: bigarren zerbitzu baten grazia aurkitzen du hor, erizaingoa, eta hori bera zaio baliatuko Alemaniatik presuner erizainak beren herrirat libro utziak izanen direlarik, Euskal-Herrirat itzultzeko.

Apez xehea eta jende xehearena

Gerlatik itzulirik, Hazparnerat doa bere bikario posta doi doa jastaturat. Mirande jaun ertoreekin, H. Etcheverry eta L. Larregain lehenbiziko bikario

lagun, Mañex Arbeletche geroxago, bada zer egin Hazparnen, mila bat langile ere pasatzen diren denbora haietan herrian eta beraz gazte ainitz tokian gelditzen.

Langileria horren alde aurkitzen du Larzabalek bere bide berezia: hanbat ateratua ez den mundu horren guziaren laguntzea, argitzea, sozial mailean bereziki, girixtino gatz eta biper bizixagoez berotuz eta pixtuz, bestela eztiztera lagokeen fedea, orozgainetik gazterian.

Bere dohainak hor erakutsiak baititu apez horrek, eta baita lur mota guzieta-rik Elizako lurretan, etzezakeen nehor hoberik hauta Mgr Terrier, orduko apezpi-kuak, **Zokoan**, Urruña, Ziburu eta itsasoaren mugetan, parropia berri baten sor-tzeko karguarekin ezartzeko.

Zokoan has eta has

Denak egiteko baitira Zokoan, ttikitarik hasten da ttikien adixkide hori. Horra preseski etxetto bat: barne bat edo beste badauzka “Matanta” gelariarenda-ko, autoaren tegia gainerateko guziendako: hontan izanen ditu apezak, ez autoa, ez baitu, baina bere egoitza, errezebida, bilkurak eta oro, beste barne batean aldiz elizattoa. Hura zen hura “denen etxea”, zinezko ongietorriarena eta partimen guziena: han, zenetik jaten eta edaten ere batzuen nornahik, mila jestu egin gabe.

Elizaren egiteari beharko da lotu halere. Larzabal jaun ertorak badaki berak hori nola planta eta ez dute ehortz egunean hor sartu direnek erranen ez zela hori, bere inguru galeriarekin eta familia haundi baten moldean, ongi asmatua. Nasai baina haundikeriarik gabe, ez galda nondik bildu duen jaun ertorak horren dirua. Galdezko akta egiteko dohainik bederen ez du apezak, ez -eta axolarik ere.

Baina beharrena badu: horra jendea heldu zaiola Zokorat, bereziki udan. Hor otoitz egiten da xinpleki, eta gauzak argitzen deplauki, hitz haundirik ez eta xauxunkeriarik gabe. Egia batzu latzago botatzen baditu noiztenka mihiak, krixtau orok badakite etzela Jesus bera ere orori kausitzeagatik ari.

Anai artea

Eta hona zein diren izanen, Larzabalen bihotzean, ttikien arteko ttikienak: beren lurraren, nortasunaren eta herri zuzenbideentzat pairatzen dutenak, guziz, lurra galdurik, hegoaldeetik etorri iheslariak. Haientzat eta halakoentzat eginen da Larzabal abertzale egia batzuen predikari. Eta holako misiolari bati ez baitzaio hitza aski, bota ere beraz obrak!

Atea zabaltzen die Larzabalek anai abertzaleeri. Langile onak baitu zenbait aldiz bederen saria, ongi baliatuko zaio ondarran Zokoko apezari berari, egin ongia: berak etxerat hartu abertzale familia ukanen baitu, azken hatseraino arta-tzaile eta zein ederki azken otoitzetan, bere inguruan, Belen etxekanderea, bai eta honen senar eta seme alaba xarmantak.

Ikusten den zuhaitzak ez diezagula halere oihan guzia gorde: zer mundua, eta nolako zauri ixilak ez ditu Larzabalek artatu, bai Zokoko herri berrian eta bai Anai-Artearekin eta hainbeste adixkiderekin sustatu dituen laguntzen bidez. Ez ahal dute holako eta holakoek Larzabal bat ahanztekoa.

Antzerki, idazian Euskaltzaindia

Aipatu ditugun ongi eginak oro hemen laburzkiegi lerrokatu ondoan, iduri luke gizon buru haundi kezkatu eta griñaz bete bat zela Larzabal. Eta etzuela deus gosturik izanen ez arrailleria baten ez-eta irrizafra batentzat jendartean.

Ez holakorik pentsa: kontrarioa zen eta Larzabal. Omere gaitzeko laguna, gaitzak jo eta ondoan ere ez zuen bisitari adixkidea utziko, kantu xahar edo beste, irrikarkailak eginarazi gabe. Hola zen, gaztean, nehork ez zakien moldean antzerki egiten hasi: batean dorpeak, *Oihanalde*, *Bordaxuri*, *Etxahun*, *Hiru ziren*, eta bestean zapatingarriak, *Portu-Xoko*, *Herriko Bozak*, *Mugari Tiro*, *Zuedako Nexkatxa* eta holako. Erran ditake Euskal-Herri guzia jostarazi duela epe batez Larzabalek, denbora berean pentsaketa sarkorrenak egin araziz, bereziki herriaz, etxeaz edo zuzentasunaz.

Ez bakarrik antzerkietan eta toberetan. Kondairak eta kondaketak halaber aberatsenatarik dauzka beti: Larrungo betizoez ala ihizi harrapalariez ala bere herriko oroitzapen xaharrez edo zernahitaz, iturri bat badauka ahoa zabalik eta zintzurtaraka zurrupatzekoa.

Aise zuten beraz Larzabal Euskaltzaindikotz berexi: damurik ez baitzitakeen joan deneko aspaldian bera biltzarretan ibil.

Bere hil ondoko predikua

Hila Espos antzerkia egin zuenak holako bat ere egin zezakeen: bere ehorts eguneko mintzaldia berak egin du. Bazuen gisala zortzi urte hontan egin bere enterramenduan Roger Idiart apezak irakurtzeko predikua. Hein bat ixiltasunekin entzun du beraz jendeak hila, bizi baten ahoz erraiten: bere eskerrak Jainkoari, familiari, herritarreri, herriko elizaren garbitzale ta deneri... eta dei bero bat, testamenta moldean, pobre bizi eta pobre hil, herriarendako, euskalduneri eta apezkeri.

Jainkoaren Ama kantua eman da bururatzeko berak galdaturik.

Mezan kantuak eder eta suhar, aintzinean eta ondoan txixtu, tzalaparta, bertsu (Xanpun eta Lazkano) eta auresku (hilarrietan). Jaun haundi guti han: adixkideak. Euskaltzaindiko, Enbatako, Anai Artea, Euskalzaleen Biltzarra, Herri Batasuna. E. Goyhenetche, A. Luberriaga, P. Dutournier, M. Itzaina, M. Bortayrou, Xinto, Duhourtarak...

Pierre Molerés Baionako jaun apezpikuak egin dio ongi etorri beroa meza hastean euskara ederrean. Hitz bat aldiz erdaraz ondarrean: elizak holako batean, fededun edo gizon guzieren utzi nahi dien mezua, errespetuz eta jendetasunezkoa gutienetik baina gehiagoko zerbait ere sinesten edo bederen onartzen duten guzientzat, bereziki Euskal-Herriko gazteriarentzat.

Ez zena Larzabal ere gazteen aldekoa!

E. L.

Ehorts egunean jaun apezpikuak

Gorputz hunen inguruan gaudela, bihotzez agur eta ongi etorri, Piarres Larzabal apez zenaren iloberi, etxeko guzieren, ainitz urtez artatu duen familiari, Euskal-Herriaren lau hegaletarik bildu haurride guzieren.

Eskerrak Jainkoari, gure bidean ezarri daukun lagunarentzat: gizon apala eta xehea, ttikien eta ahulen adixkidea, pobre, iheslari, behartsu guzien laguntzailea, euskaltzain argia, idazle nasaia, euskaltzale eta abertzale suharra, fede handiko girixtinoa, kar beroko Elizartzaina.

Elizatik ez ote zagonetz doi bat bazter, arrangura dute zonbaitek. Nere aldetik, hau erran dezaket: orai urtea, Baionarat etorri berria, izan nintzaion ikusten, eta mahain baten inguruan elgarrekin goxatu ginen. Nahiz ordukotz eri handi zen, bere begiko argitik beretik ageri zuen, zer bozkarioa zuen, bere apezpikuari ongi etorri egitea.

Ez dugu gorde behar, zuen jite aberatsarekin, nekez jasaiten zituela mugak, Elizakoak besteak bezala. Bainan Elizaren baitan eta bere baitan ikusten zituen itzal guzien gatik, bere burua osoki Elizako zaukan, Elizari josirik nahi zuen bizi eta hil.

Meza huntako bildutasunean, denek gogoan ukanen dugu Piarres Larzabal apeza. Fededunek otoitz eginen dugu, bere etxea beti nor-nahiri zabalik zaukana-ri, Jainkoak bere betiko etxea zabal dezaion.

P. M.